

## Залежна економіка незалежної України: виклики сьогодення

У сучасній вітчизняній економічній літературі часто бракує науково-аналітичних видань, спроможних допомогти читачеві провести якнайповнішу, різнобічну, комплексну власну оцінку ситуації, зорієнтуватись у бурхливому вирі суперечливої інформації, зробити правильні висновки для подальших дій. Заповнити цю прогалину цілком спроможне науково-публіцистичне видання відомого вченого і державного діяча Павла Івановича Гайдуцького, що нещодавно вийшло друком у видавництві ТОВ «Інформаційні системи»<sup>\*</sup>.

Зазначене видання вирізняє серед подібних (хоча аналогів у вітчизняній літературі знайти важко) унікальний концептуальний підхід автора – на основі комплексного аналізу процесів становлення незалежної економіки та формування сучасного українського суспільства він робить глобальні висновки щодо вектора цивілізаційного вибору України: побудови міцної, єдиної української держави, здатної забезпечити умови для достойного рівня життя та вільного розвитку людини. Серед багатьох пов'язаних із досягненням цієї мети питань у книзі розглядається і проблема забезпечення стійкого розвитку аграрної сфери держави.

Книга складається із передмови, п'яти розділів і післямови. У передмові увагу зосереджено безпосередньо на постаті Леоніда Даниловича Кучми – політика, президента, державотворця і реформатора. Висвітлюючи його роль у розбудові держави, забезпеченні протистояння України зовнішнім і внутрішнім викликам, автор наголошує, що, прийнявши країну в драматичний для неї період трансформаційної кризи, Л. Кучма передав її наступникам з найвищими за новітню вітчизняну історію темпами зростання ВВП. Це стало можливим завдяки новаторському і

реформаторському характеру Леоніда Даниловича: започатковані ним радикальні економічні реформи, в т.ч. і в агропромисловому комплексі, були успішно втілені та дали можливість національній економіці вийти на новий щабель розвитку.

У першому розділі книги «Залежна економіка незалежної України» розглянуто причини невикористаних можливостей потужного природно-ресурсного потенціалу країни, яка нині опинилася в групі постсоціалістичних країн із найнижчими темпами економічного розвитку. Так, аналізуючи основні тенденції розвитку АПК, автор зазначає наявність серйозних структурних перекосів і диспропорцій між його галузями, що призводять до загострення економічних, екологічних та соціальних потреб аграрної сфери. Водночас, автор вказує на поки що невикористані можливості України як виробника екологічно чистої продукції, необхідність переорієнтації сільськогосподарського виробництва зі збільшення кількості продукції за будь-яку ціну на досягнення високої її якості за раціональних витрат.

Другий розділ «Економічні реформи і незалежність» присвячено аналізу процесу реформування української економіки з акцентами на період 1995–2004 роки, коли в Україні було проведено основні, базові реформи. Автор сповна використовує власний досвід безпосередньої участі в розробці та реалізації аграрної та земельної реформ, дає ґрунтовну й об'єктивну оцінку перебігу процесу аграрних реформ, констатує той факт, що з 2005 року активні дії в цій сфері були практично зупинені. Застерігаючи від переоцінки позитивних тенденцій розвитку аграрного виробництва за останні роки, він закликає, зокрема, до визначення чіткої державної позиції щодо концентрації землі великомасштабними інтегрованими аграрними формуваннями – «агрохолдингами». За твердженням автора, «неконтрольована

<sup>\*</sup> Гайдуцький П.І. Незалежна економіка України / П.І. Гайдуцький. – К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2014. – 528 с.

концентрація землі в одних руках створила великі загрози для стабільності економіки, екології сільської місцевості, зайнятості сільського населення та соціальної сфери села загалом». І навпаки, розвиток новітніх інструментів державного впливу на такі агроформування, в т.ч. державно-приватного партнерства, дозволить визначити та врегулювати їх стосунки з державою, іншими формами господарювання та навколишнім середовищем, реалізувати концепцію соціальної відповідальності бізнесу для забезпечення сталого розвитку сільських територій.

У третьому розділі «Соціальні реформи і добробут» розглядаються процеси модернізації українського суспільства. Визнаючи однією з найгостріших проблему значну нерівність населення країни за доходами, автор вбачає шляхи її вирішення у проведенні радикальної пенсійної реформи та вдосконаленні механізмів соціальної допомоги відповідно до провідних світових стандартів. Особлива увага приділяється питанням формування середнього класу як соціальної основи сучасного демократичного суспільства.

У четвертому та п'ятому розділах книги, відповідно – «Євразійські виклики для економіки України» та «Євроінтеграційні проблеми економіки України», досліджуються основні вектори сучасних геополітичних процесів, фактично обґрунтовується євроінтеграційний вибір держави. При цьому автор не вдається до суто кон'юнктурного вирішення даної проблеми. Обґрунтовуючи беззаперечний висновок про більшу євроінтеграційну привабливість для України, насамперед для українського бізнесу, чітко визначаються основні проблеми та виклики, перед якими може постати країна на шляху євроінтеграції. У зв'язку з цим автор справедливо зазначає, що на новому етапі євроінтеграційна політика України має зберегти свій пріоритетний статус, однак стати більш приземленою, прагматичною і конструктивною.

У післямові «Україна в багатополлярному світі» підводяться загальні підсумки проведеного аналізу. З урахуванням сучасних глобалізаційних тенденцій та останніх подій у сфері українського державотворення, автор доходить до надзвичайно актуального за сучасних умов висновку про те, що вектор

цивілізаційного вибору України із зовнішньої сфери значною мірою змістився на внутрішню. Він наголошує на необхідності консолідації зусиль суспільства та влади на подоланні нинішньої кризи державності й усуненні всіх причин дезінтеграційних процесів у країні через активізацію політичних та економічних механізмів, спрямованих на об'єднання України та вищого рівня довіри її населення до влади.

Серед ключових особливостей книги слід підкреслити її переконливу, аж до прискіпливості, доказову базу. Практично всі оцінки ґрунтуються на авторських розрахунках, вмілому всебічному використанні загальновідомої й унікальної інформації. Значущість результатів підвищує комплексний розгляд визначальних для економіки держави напрямів реформ і векторів розвитку.

Слід підкреслити, що це вже не перша спроба автора здійснити комплексну оцінку розвитку вітчизняної економіки. Свого часу він започаткував підготовку науково-аналітичної розробки «Україна за роки Незалежності», що витримала чотири видання<sup>1</sup>. Накопичений досвід сповна використаний автором при підготовці рецензованої книги, яку вирізняють, насамперед, більш глибокі й оригінальні аналітичні матеріали, насиченість надзвичайно цікавими та актуальними авторськими розробками, розширення доказової бази та ін.

Знаковим є і те, що рецензована книга присвячена 20-й річниці обрання Леоніда Даниловича Кучми Президентом України. З огляду на це значне місце в ній приділяється всебічному аналізу розвитку економіки України саме в період 1994–2004 років, коли державу очолював Президент Л.Д. Кучма. При цьому автор обрав для своїх оцінок мову цифрових характеристик, які переконливо свідчать про результативність започаткованих тодішнім президентом реформ, підтверджують його рішучість і відповідальність у формуванні й реалізації державної економічної та соціальної політики, далекоглядність і послідовність на ниві державотворення. Такі оцінки підтверджує нинішня ситуація в Україні, коли даються взнаки

<sup>1</sup> Україна за роки незалежності: 1991–2002. – 4 вид., переробл. і доповн. – К.: Нора-Друк, 2002. – 366 с.

проблеми, розв'язання яких свого часу започаткував Президент Л.Д. Кучма, однак поки що не реалізованих його наступниками.

У цілому рецензована книга є надзвичайно актуальною на тлі сучасних змін у суспільно-політичному житті країни. Вважаємо,

що вона буде корисною для фахівців-економічних аналітиків, політиків, державних службовців, науковців, для широкого кола читачів, яким не байдужі сучасні соціально-економічні процеси і які заінтересовані у розв'язанні найгостріших проблем української державності.

**Ю.О. ЛУПЕНКО**, директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», доктор економічних наук,

**професор, академік НААН**

**П.Т. САБЛУК**, радник при дирекції, Герой України, доктор економічних наук,  
**професор, академік НААН**

\* \* \*

## Новини АПК

### Міжнародна конференція «Зерновий форум – 2014»

17 червня 2014 р. відбулася 13-та міжнародна конференція "Зерновий форум-2014: нові ринки, виклики та можливості". У роботі конференції взяли участь Міністр аграрної політики та продовольства України Ігор Швайка, компанії і представники таких країн: Австрії, Італії, Мальти, Росії, США та Туреччини. Тематикою форуму є діяльність зернотрейдерів, логістика, експорт зернових з України.

Під час проведення конференції Ігор Швайка обговорив з учасниками зернового ринку концепцію змін формату управління галуззю та перспективи розвитку наступного зернового року. «Для держави важливо спокійно і обережно слідкувати за роботою реального сектору, але не втручатися і не заважати. На сьогодні одним з головних завдань Мінагрополітики та Уряду країни є створення якісних каналів комунікації для одержання зворотної інформації від реального сектору. Ми готові до відкритого діалогу та налаштування прямих зв'язків з профільними організаціями для того, щоб мати реальну картину інтересів держави та бізнесу. Ми бачимо свою задачу в збалансуванні цих інтересів. Наразі вимогою часу є підняття на потрібний рівень принципів громадянського суспільства, саморегулювання галузей, самоврядування територій, самовідповідальність фахових сфер. Водночас хотів би констатувати, що українські виробники з залученням кредитних ресурсів провели та завершили посівну кампанію. Український виробник вклався в поточний рік. Тому проведення цієї конференції є саме на часі, адже вже зовсім скоро ми почнемо повноправні жнива», – наголосив Ігор Швайка.

*Прес-служба Мінагрополітики України*